

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

İçindekiler Tablosu

1. İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi	2
1.1. Amaç	2
1.2. Kapsam	2
2. Endeks Hesaplamada Uygulanan Esaslar	3
2.1. Ağırlıklandırma	3
2.2. Bileşik Endeksin Hesaplanması	3
3. Bileşik Endeksin Değerlendirilmesi	4
4. Farklı Ölçekli Firmaların Beklentilerinin Değerlendirmesi	5
4.1. Firmaların Ciro Düzeyine göre Beklentileri	5
4.2. Firmaların Çalışan Sayısına Göre Ekonomik Beklentileri	6
5. Sektörlere Göre Beklenti	8

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

1. İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası ile İstanbul Ticaret Üniversitesi'nce yürütülmekte olan çalışma kapsamında reel ekonomik beklenti hakkında gösterge niteliğinde bir endeks oluşturulması planlanmıştır. Çalışmada, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı yeminli mali müşavirlere uygulanmak üzere anketler düzenlenmiş ve anketlerden elde edilen sonuçlar neticesinde 'İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi' oluşturulmuştur.

1.1. Amaç

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi, şirketler için bir erken uyarı sistemi oluşturmak, reel ekonomik beklentileri özet şekilde sunacak bir endeks oluşturmak, bunları izlemek ve değerlendirmek, karar alıcı ve uygulayıcılara veri ve bilgi desteği sağlamak amacı ile üretilmektedir.

Elde edilmesi planlanan endeksin altışar aylık periyodlarla yayınlanması kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda içinde bulunulan 3 aylık dönemde mevcut ekonomik durumun saptanması ve gelecek 3 aylık beklentinin elde edilmesi öngörülmektedir.

1.2. Kapsam

Endeks, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan ve aralarından rastsal olarak seçilen yeminli mali müşavirler tarafından cevaplanan anketlerden elde edilen verilerle hesaplanmaktadır.

Anket Yeminli Mali Müşavirlerin takip etmekte olduğu işletmelerden hareketle sunacağı;

“Ciro beklentisi”, “Stok beklentisi”, “Çalışan sayısı beklentisi”, “Şüpheli alacak beklentisi”, “Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi”, “Öz kaynak beklentisi”, “Yabancı kaynak kullanım beklentisi”, “Faaliyet karı beklentisi”, “Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi” üzerine değerlendirmelerini kapsamaktadır.

Kapsam dâhilinde işletme büyüklükleri Büyük, Orta ve Küçük işletmeler olmak üzere sınıflandırılarak incelenmesi planlanmaktadır. Ayrıca sektörler itibariyle Madencilik ve Enerji, Tekstil, İnşaat, Ticaret, Turizm, İmalat, Finans, Otomotiv, Bilişim, Sağlık, Lojistik ve Taşımacılık olmak üzere 11 sektör gruplaması yapılmıştır.

2. Endeks Hesaplamada Uygulanan Esaslar

Endeksin hesaplamasında her bir değişkenin ekonomik beklentilere etkisinin ağırlıkları ve etki yönünün belirlenmesi için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşü, yeminli mali müşavirler arasından rastsal olarak seçilen 264 kişiye yapılan “Uzman Anketi” ile elde edilmiştir.

2.1. Ağırlıklandırma

Uzman Anketlerinin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen ağırlıklar;

Endeks Göstergeleri	Etki Yönü	Etki Ağırlığı
Ciro düzeyi	Pozitif	0,279
Faaliyet karı düzeyi	Pozitif	0,172
Çalışan sayısı	Pozitif	0,142
Öz kaynak düzeyi	Pozitif	0,137
Tahakkuk edecek kurumlar vergisi düzeyi	Pozitif	0,030
Şüpheli alacak düzeyi	Negatif	0,130
Yabancı kaynak kullanım durumu	Negatif	0,072
Stok düzeyi	Negatif	0,025
Faaliyet dışı gelir düzeyi	Negatif	0,014

2.2. Bileşik Endeksin Hesaplanması

Anket sonucunda elde edilen verilerle bir dağılım endeksi hesaplanmaktadır. Hesaplamada kullanılan yöntem; pozitif etki eden göstergeler için, artış bekleyen anket katılımcılarının yüzdesi ve değişim beklemeyen katılımcıların yüzdesinin yarısı toplanarak elde edilir. Yani;

$$\frac{[(\text{artış bekleyenlerin sayısı}) + \frac{1}{2} (\text{değişim beklemeyenlerin say})] * 100}{\text{toplam cevaplanan anket say}}$$

Hesaplaması uygulanır. Endekse negatif etki eden göstergeler için ise azalış bekleyen anket katılımcılarının yüzdesi ve değişim beklemeyen katılımcıların yüzdesinin yarısı toplanarak hesaplanır. Yani;

$$\frac{[(\text{azalış bekleyenlerin sayısı}) + \frac{1}{2} (\text{değişim beklemeyenlerin say})] * 100}{\text{toplam cevaplanan anket say}}$$

hesaplaması uygulanır.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

3. Bileşik Endeksin Değerlendirilmesi

Yukarıdaki formül hesaplamasına göre; %50 elde edilmesi halinde endekste bir değişiklik olmadığı, %50'nin üstü endekste bir artış olduğu, %50'nin altı endekste bir azalış olduğu sonucuna varılmaktadır.

Bir sonraki üç aylık döneme ilişkin hesaplanan bileşik endeks %50'nin üstünde ise geçen üç aylık döneme göre ekonomide canlanma (genişleme) beklendiğine işaret etmektedir.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan ve aralarından rastsal olarak seçilen 264 Yeminli Mali Müşavir tarafından cevaplanan anketlerden hareketle 2020 yılı birinci ve ikinci çeyrek dönemi için "İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi" hesaplanmıştır.

	İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi
1. Çeyrek (Ocak - Mart)	50.2
2. Çeyrek (Nisan - Haziran)	53.4

Sonuçlarda

- %50 elde edilmesi halinde endekste bir değişiklik olmadığını,
- %50'nin üstü endekste bir artış olduğunu,
- %50'nin altı endekste bir azalış olduğunu işaret etmektedir.

2020 1. çeyrek (Ocak - Mart) döneminde bileşik endeks 50.2 değeri ile ekonomik göstergelerde bir önceki döneme göre canlanma olacağına işaret etmektedir.

2020 2. çeyrekte (Nisan - Haziran) ise elde edilen 53.4 endeks değeri, canlanmanın devam edeceğini göstermektedir.

Alt Göstergeler			
1. Çeyrek (Ocak - Mart)		2. Çeyrek (Nisan - Haziran)	
Ciro beklentisi	59.3	Ciro beklentisi	66.3
Stok beklentisi	57.6	Stok beklentisi	53.5
Çalışan sayısı beklentisi	45	Çalışan sayısı beklentisi	46.8
Şüpheli alacak beklentisi	36.6	Şüpheli alacak beklentisi	37.2
Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	54	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	57.6
Öz kaynak beklentisi	52.3	Öz kaynak beklentisi	51.3
Yabancı kaynak kullanım beklentisi	34.7	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	36
Faaliyet karı beklentisi	52.8	Faaliyet karı beklentisi	58.2
Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	50.6	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	51.5

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

4. Farklı Ölçekli Firmaların Beklentilerinin Değerlendirmesi

Firma büyüklüğüne bağlı olarak ekonomik göstergelere ilişkin beklentiler ve ekonomik göstergelere ilişkin hassasiyet farklılaşmaktadır. Ekonomik Beklenti Endeksi hesaplanırken firma büyüklüğüne ilişkin iki ölçü kullanılmıştır. Bunlar; ciro düzeyi ve firmada çalışan sayısıdır. Her iki grup da firma büyüklüğüne ilişkin bilgi vermekle birlikte ekonomik beklentilere ilişkin görüşleri ayrı ayrı incelenmiştir.

4.1. Firmaların ciro düzeyine göre beklentileri

Ciro düzeyi gruplandırmasında üç temel ayırım yapılmıştır. Ayırım, küçük ölçekli; “0-10 Milyon TL”, orta ölçekli; “10-50 Milyon TL”, büyük ölçekli; “50 milyon TL üstü” ciro düzeyine sahip firmalar şeklinde değerlendirilmiştir. Ciro düzeyi büyüklüklerine göre değerlendirilen firmaların beklentileri de farklılaşmaktadır.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi			
Ciro Düzeyi	0-10 Milyon TL	10-50 Milyon TL	50 milyon TL üstü
1. Çeyrek (Ocak – Mart)	46	50.9	54
2. Çeyrek (Nisan – Haziran)	42.3	57.6	60.6

2020 1. çeyrekteki beklentiler incelendiğinde, Küçük ölçeklerdeki firmalarda 46.0 endeks değeri ile 50 baz puanının altında görülmektedir. Orta ölçekli işletmeler 50.9 endeks değerini alırken, büyük ölçekli işletmeler 54.0 olan endeks değeri ile 50 baz puanının üzerinde değer almışlardır. Ciro düzeyine göre orta ve büyük ölçekli işletmelerde 2020 yılının ilk çeyreğinde iyileşmeye yönelik bir beklentinin olduğu görülmektedir.

2020 2. çeyrek beklentileri incelendiğinde 42.3 endeks değeri ile küçük ölçekli işletmelerde daralma beklentisi olduğu görülmektedir. Orta ve büyük ölçekli firmaların bu dönemde 57.6 ve 60.6 endeks değeri ile 50 baz puanının üzerinde yer aldığı ve canlanma beklentilerini sürdürdükleri anlaşılmaktadır.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

	Alt Göstergeler	0-10 Milyon TL	10-50 Milyon TL	50 milyon TL üstü
1. Çeyrek (Ocak – Mart)	Ciro beklentisi	60	58.7	62.1
	Stok beklentisi	66.7	54.6	52.8
	Çalışan sayısı beklentisi	40	47.8	51.1
	Şüpheli alacak beklentisi	36.8	35.5	35.8
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	42.1	56.5	67.6
	Öz kaynak beklentisi	39.5	55.1	62.1
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	39.5	31.9	27.9
	Faaliyet karı beklentisi	40	55.1	59.5
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	50	52.2	50
2. Çeyrek (Nisan – Haziran)	Ciro beklentisi	60	71.7	74.2
	Stok beklentisi	66.7	53.1	50
	Çalışan sayısı beklentisi	25	51.4	55.8
	Şüpheli alacak beklentisi	26.3	37.7	41
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	50	65.2	69.5
	Öz kaynak beklentisi	28.9	54.3	64.4
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	39.5	38.4	29.3
	Faaliyet karı beklentisi	45	64.5	67.9
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	60.5	55.1	50.5

4.2. Firmaların çalışan sayısına göre beklentileri

Firmalar “Çalışan sayısı”na göre üç temel gruba ayrılmıştır. Gruplandırma, küçük ölçekli; “50 kişiden az”, orta ölçekli; “50-250 kişi”, büyük ölçekli; “250 kişiden fazla” çalışana sahip firmalar olarak değerlendirilmiştir.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi			
Çalışan Sayısı	50 kişiden az	50 – 250 kişi	250 kişiden fazla
1. Çeyrek (Ocak - Mart)	52	48	58.7
2. Çeyrek (Nisan - Haziran)	54	53.4	60.1

2020 1. ve 2. çeyrek verileri incelendiğinde, her iki çeyrek için de küçük ve büyük ölçekli firmalarda canlanma beklentisinin olduğu görülmektedir. Orta ölçekli firmalarda ise 2020 yılının ilk çeyreğinde daralmaya ilişkin bir beklenti oluşurken, yılın ikinci çeyreğinde bu firmalarda da canlanmanın olacağına yönelik beklentinin oluştuğu görülmektedir.

	Alt Göstergeler	50 kişiden az	50 – 250 kişi	250 kişiden fazla
1. Çeyrek (Ocak – Mart)	Ciro beklentisi	61.3	56.1	75.5
	Stok beklentisi	62.3	54.1	47
	Çalışan sayısı beklentisi	46.3	43.8	52
	Şüpheli alacak beklentisi	40	31.8	33.3
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	54.4	52.1	66.7
	Öz kaynak beklentisi	51.3	56.3	55.9
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	38.8	31.9	36.3
	Faaliyet karı beklentisi	55	48.8	68.6
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	47.4	49.2	46.1
2. Çeyrek (Nisan – Haziran)	Ciro beklentisi	66.3	66	81.4
	Stok beklentisi	58.3	51.4	40.8
	Çalışan sayısı beklentisi	47.5	46.7	52
	Şüpheli alacak beklentisi	40	32.1	35
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	56.9	59.6	64.7
	Öz kaynak beklentisi	48.8	56.7	55.9
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	36.9	37.3	33.3
	Faaliyet karı beklentisi	60	57.5	68.6
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	51.9	52.5	44.1

5. Sektörlere Göre Beklenti

Ekonomik beklenti endeksinde ilk başta 8 farklı sektör esas alınarak incelenmiştir. 2019 3.çeyrek ve 4. Çeyrek döneminde ise Bilişim, Sağlık ve Lojistik ve Taşımacılık sektörleri eklenerek toplam sektör sayısı 11 olmuştur.

1. çeyrek için en yüksek endeks değeri “Turizm” alanında gerçekleşmiştir. 2. çeyrekte en yüksek beklenti beklenen sektör ise 62.5 endeks değeri ile yine “Madencilik ve Enerji” sektörüdür.

1 çeyrekte “Tekstil”, “Ticaret”, “İnşaat”, “Finans” ve “Lojistik ve Taşımacılık” sektörleri dışında tüm sektörlerde canlanma beklendiği görülmüştür. 2. Çeyrek içinse sadece “Ticaret”, “İnşaat”, “Finans” ve “Bilişim” daralma beklentisi mevcuttur.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi		
Sektör	1. Çeyrek (Ocak-Mart)	2. Çeyrek (Nisan-Haziran)
Madencilik ve Enerji	59	62.5
Tekstil	49.5	51.2
Ticaret	45.7	43.9
İnşaat	42.9	44.6
Turizm	59.6	71.2
İmalat	51.9	57.3
Finans	43.3	46.3
Otomotiv	50.4	58
Bilişim	50.7	48.9
Sağlık	58	57.8
Lojistik ve Taşımacılık	49.3	53.6

“Madencilik ve Enerji” sektörü her iki çeyrekte de 50 baz puanının üzerinde gerçekleşerek canlanma beklendiğini göstermiştir.

“Tekstil” sektöründe 1. Çeyrekte 49.5 endeks değeri ile 50 baz puana oldukça yakın gerçekleşerek daralma beklentisi olduğu görülmesine rağmen 2. Çeyrekte 51.2 değeri ile canlanma beklentisi hakim olmuştur.

“Ticaret” sektöründe her iki dönemde de endeks değerleri sırasıyla 45.7 ve 43.9 değerinde olup daralma beklentisi mevcuttur.

“İnşaat” sektörü iki çeyrekte de 50 baz puanının altında kalmış ve daralma beklentisi olduğunu göstermiştir.

“Turizm” sektörü 1. Çeyrekte 59.6 endeks değeri ile canlanma beklentisi olduğuna işaret etmekte, 2. Çeyrekte ise bu değer 71.2 ile canlanmanın artarak devam etmesi beklenmektedir.

“İmalat” sektöründe endeks değerleri 50 baz puanının üzerinde 51.9 ve 57.3 olarak gerçekleşerek canlanma beklentisi mevcuttur.

“Finans” sektöründe bulunan firmalar 43.3 ve 46.3 endeks değerleri ile daralma beklentisinde olduklarına işaret etmişlerdir.

“Otomotiv” sektöründe 1. Çeyrekte endeks değeri 50.4 ile 50 baz puana oldukça yakın olmakla birlikte, 2. Çeyrekte 58 endeks değeri ile canlanmanın artarak devam etmesinin beklendiğini göstermiştir.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

“Bilişim” sektöründeki firmalarda 1. Çeyrekte endeks değeri 50.7 ile 50 baz puana oldukça yakın olmakla birlikte, 2. Çeyrekte baz puanın altında 48.9 endeks değeriyle daralma beklentisi içine girmiştir.

“Sağlık” sektöründe her iki çeyrekte de 50 baz puanın üzerinde sırasıyla 58.0 ve 57.8 olarak ekonomik alanda canlanmanın yaşanacağı beklenmektedir.

“Lojistik ve Taşımacılık” sektöründe 1. Çeyrekte endeks değeri 50 baz puanın altında gerçekleşerek daralmaya işaret etse de 2. Çeyrekte 53.6 endeks değeri ile canlanmanın beklendiği görülmektedir.

	Alt Göstergeler	Madencilik ve Enerji	Tekstil	Ticaret	İnşaat	Turizm	İmalat	Finans	Otomotiv	Bilişim	Sağlık	Lojistik ve Taşımacılık
1. Çeyrek (Ocak – Mart)	Ciro beklentisi	62.5	58.3	56.5	51.6	68.8	61.4	50	60	59.4	73.3	56.7
	Stok beklentisi	67.9	63.3	55	70.3	63.3	50	50	58.3	59.1	50	46.2
	Çalışan sayısı beklentisi	62.5	46.6	41.9	28.1	46.9	48.2	40	47.5	50	50	43.3
	Şüpheli alacak beklentisi	37.5	35	29	35.9	53.1	33.3	26.7	42.5	36.7	50	40
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	73.3	56.7	43.5	46.9	68.8	53.5	43.3	57.5	46.7	56.7	63.3
	Öz kaynak beklentisi	65.6	55.2	45.2	45.3	56.3	57	40	50	53.3	50	56.7
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	34.4	35	32.3	35.9	56.3	32.1	40	22.5	30	36.7	36.7
	Faaliyet kan beklentisi	68.8	46.8	48.4	42.2	62.5	57	50	52.5	53.1	63.3	46.7
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	46.9	46.6	50	48.4	53.1	53.5	50	52.5	56.7	46.4	50
2. Çeyrek (Nisan – Haziran)	Ciro beklentisi	75	66.1	53.2	53.1	90.6	71.1	63.3	75	53.1	76.7	63.3
	Stok beklentisi	57.1	56.7	56.7	64.1	60	45.6	30	63.9	50	46.2	50
	Çalışan sayısı beklentisi	65.6	45	40.3	32.8	68.8	50.9	33.3	47.5	46.9	53.3	40
	Şüpheli alacak beklentisi	34.4	33.3	25.8	37.5	60	32.5	33.3	47.5	46.7	40	43.3
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	81.3	53.3	45.2	50	81.3	58.8	40	67.5	50	60	63.3
	Öz kaynak beklentisi	62.5	50	37.1	43.8	56.3	62.5	46.7	42.5	56.7	46.7	56.7
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	31.3	35	35.5	37.5	53.1	37.5	40	26.3	30	30	36.7
	Faaliyet kan beklentisi	71.9	51.7	51.6	45.3	71.9	64.9	43.3	70	46.9	66.7	60
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	56.3	50	51.6	50	40.6	53.5	63.3	55	46.7	46.4	50